

A MAGYAR KIUGRÁSI TÖREKVÉSEK ÉS ERDÉLY SORSÁNAK VÁRHATÓ ALAKULÁSA, 1942–1944

JOÓ ANDRÁS

A magyar kormányok számára 1920 után, a második világháború folyamán is, a politikai gondolkodásmód és cselekvés szempontjából Trianon történelmi traumája volt és maradt a meghatározó tényező, amíg csak szuverén külpolitika egyáltalán létezhetett ebben az időszakban. A történelmi sérelem és a belőle levont következtetések határozták meg a vezetés szinte valamennyi külpolitikai vonatkozású döntését. Az 1938 és 1941 között eltelt időszak látványos sikerei után, Magyarországgal szemben más, immár újabb keletű revíziós igények jelentkeztek, a szintén német szövetséges szomszédok, Románia, Szlovákia, sőt Horvátország részéről is. Különösen a román-magyar viszonylat hatásait tekinthetjük kifejezetten lényegesnek. Magyarország számára területi vonatkozásban döntő fontosságú lehetett, hogy a háború végét követően kialakuló érdekszférahatárok előnyösek lesznek-e a magyar határok szempontjából is, másként fogalmazva: az új regionális hegemoniát gyakorló nagyhatalmi tényezők vajon kívánatosnak ítélik-e a Trianonban kialakított korábbi – időközben jelentősen módosult – status quo helyreállítását.

Versengés Berlin jóindulatáért

A jövő szempontjából azonban 1942 őszeig még egyértelműen Németország tűnt meghatározónak, így nem meglepő, hogy a román, valamint a magyar

vezetők is minden alkalmat felhasználtak az erdélyi kérdés felvetésére Berlinnél. 1942 februárjában Mihai Antonescu román helyettes-miniszterelnök azt hangsúlyozta Hitler számára összeállított emlékiratában, hogy a magyar „lét és hagyomány” egésze „kétkulacsosságra” épül.¹ 1942 februárjában maga Ion Antonescu marsall tett látogatást Németországban. Hitler előtt kifejezte reményét, hogy országa az általa hozott katonai és gazdasági áldozatok révén megkaphatja majd az őt „igazságosan megillető” helyet az „új európai rend”-ben. Antonescu azt az ígéretet lebegtette ugyanis népe előtt, hogy „minden jogába visszahelyezi majd” a teljes győzelem, így úgy mond síkra szállt olyan döntések mellett, amelyek a német szempontból kiváltképp fontos román kőolajszállítások nyugodt ütemét biztosíthatták. A magyarok – vélekedett ezenközben Antonescu – „csödöt mondtak” a kőolajiparban. Mialatt – folytatta a Conducator – Románia kőolajtermelését a „kimerülés határáig” fokozta, addig Magyarország részéről fenyegetés tapasztalható. Antonescu hangsúlyozta, hogy a magyaroknak is ki kellene venniük részüket a közös háború erőfeszítéseiből, ellenkező esetben viszont „viseljük a következményeket”. A marsall berlini vizitje

¹ Lásd Balogh 2007, 22., 25.